

ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของหนังสือที่พิมพ์ออก
กับประเภทของหนังสือที่ใช้ภายในห้องสมุดของห้องสมุดมหาวิทยาลัย

นางสาว จรรยา ไพโรจน์กุล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๕

ISBN 974-561-111-5

007155

**SUBJECT CORRELATION OF BOOKS BORROWED
AND BOOKS USED WITHIN THE UNIVERSITY LIBRARIES**

Miss Chanya Pairojkul

ศูนย์วิทยทรัพยากร

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts**

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1982

ISBN 974-561-111-5

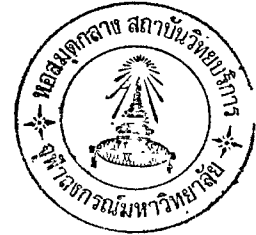
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างประ เภทของหนังสือที่ยืมออก กับประ เภทของหนังสือที่ใช้ภายในห้องสมุดของห้องสมุดมหาวิทยาลัย

ชื่อนิสิต นางสาว จรรยา ไพโรจน์กุล

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาวดี สิบสนธิ์

ภาควิชา บรรณารักษศาสตร์

ปีการศึกษา ๒๕๖๔

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่า สถิติการยืมหนังสือออกที่แผนกจ่าย-รับของห้องสมุดจัดเก็บเป็นประจำนั้น สามารถใช้เป็นข้อมูลแสดงการใช้หนังสือของผู้ใช้โดยรวมได้หรือไม่ การวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาเปรียบเทียบ โดยการหาสหสัมพันธ์ระหว่างประ เภทของหนังสือที่ผู้ใช้ยืมออกกับประ เภทของหนังสือที่ผู้ใช้ใช้ภายในห้องสมุดในแต่ละหมวดหมู่ของระบบการจัดหมู่หนังสือของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน โดยทดสอบสมมุติฐานว่า ประ เภทของหนังสือที่ผู้ใช้ยืมออกจากห้องสมุด มีความสัมพันธ์กับประ เภทของหนังสือที่ผู้ใช้ใช้ภายในห้องสมุด ทั้งนี้ในการเก็บข้อมูลการยืมหนังสือออก ได้จากการนับบัตรยืมหนังสือที่แผนกจ่าย-รับ ส่วนข้อมูลการใช้หนังสือภายในห้องสมุด ได้จากการนับจำนวนหนังสือที่ผู้ใช้วางทิ้งไว้บนโต๊ะและที่อ่านหนังสือต่าง ๆ การวิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ จากห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง คือ สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร และสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ส่วนการหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ทั้งสองลักษณะ ได้ใช้สูตรสหสัมพันธ์ของ Spearman's rank - difference correlation และการหาอัตราส่วนระหว่างการใช้หนังสือภายในห้องสมุดและการยืมออก ผลจากการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้ คือ

สำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของหนังสือภาษาไทย ๐.๘๘๕ หนังสือภาษาอังกฤษ ๐.๘๑๖ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร มีค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของหนังสือภาษาไทย ๐.๔๐๔ หนังสือภาษาอังกฤษ ๐.๔๐๒ และสำนัก
 หอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของหนังสือภาษาไทย ๐.๔๓๒
 หนังสือภาษาอังกฤษ ๐.๗๔๔ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหนังสือที่ยืมออกและที่ใช้ภายใน
 ห้องสมุด ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั้ง ๓ แห่งนี้ ถือว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง
 ซึ่งหมายความว่า ถ้าหนังสือประเภทหนึ่งหรือหมวดหมู่หนึ่งของระบบการจัดหมู่หนังสือของหอสมุด
 รัฐสภาอเมริกันมีการยืมออกสูง หนังสือประเภทนั้นจะมีการใช้ภายในห้องสมุดสูงด้วย แต่ถ้า
 หนังสือประเภทหนึ่งมีการยืมออกต่ำ หนังสือประเภทนั้นจะมีการใช้ภายในห้องสมุดต่ำเช่นกัน
 ผลสรุปนี้ แสดงว่าประเภทของหนังสือที่ผู้ใช้ยืมออกจากห้องสมุด มีความสัมพันธ์กับประเภทของ
 หนังสือที่ผู้ใช้ใช้ภายในห้องสมุด ดังนั้น สถิติการยืมหนังสือออกที่จัดเก็บที่โต๊ะจ่าย-รับ จึง
 สามารถใช้เป็นข้อมูลแสดงการใช้หนังสือของผู้ใช้โดยรวมได้อย่างน่าเชื่อถือ สำหรับอัตรา
 ส่วนระหว่างการใช้น้ำหนักภายในห้องสมุดและการยืมออก เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์
 ระหว่างการใช้ทั้งสองลักษณะ สรุปได้ดังนี้ คือ อัตราส่วนระหว่างการใช้น้ำหนักภายในห้องสมุดและ
 การยืมออกของสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ มีอัตราส่วนสำหรับหนังสือภาษาไทย
 และหนังสือภาษาอังกฤษ ๐.๖ : ๑ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร มีอัตราส่วน ๑.๔ : ๑
 สำหรับหนังสือภาษาไทย และ ๑.๓ : ๑ สำหรับหนังสือภาษาอังกฤษ และที่สำนักหอสมุด
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีอัตราส่วนสำหรับหนังสือภาษาไทย ๐.๗ : ๑ และหนังสือภาษา
 อังกฤษ ๑ : ๑

จากผลการวิจัย ซึ่งพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของหนังสือที่ยืมออกและ
 ที่ใช้ภายในห้องสมุดสูง สถิติการยืมหนังสือออกที่จัดเก็บที่โต๊ะจ่าย-รับของห้องสมุด จึง เป็นข้อมูล
 ที่น่าเชื่อถือ ซึ่งบรรณารักษ์สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับการวางแผนงานการดำเนินงานภายใน
 ห้องสมุดได้ อาทิเช่น การจัดสรรเงินงบประมาณในการสร้างและพัฒนาทรัพยากรของห้องสมุด
 ในแต่ละหมวดหมู่ของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน การขยายบริเวณและเพิ่มที่นั่งอ่านหนังสือ การ
 เพิ่มแสงสว่างภายในห้องสมุด และการเพิ่มเจ้าหน้าที่ในการจัดเรียงหนังสือขึ้นชั้น

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะการใช้หนังสือทั่วไปในภาคการศึกษาแรกเท่านั้น
ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการเก็บข้อมูลในภาคการศึกษาปลาย และควรรักษาการใช้
ทรัพยากรประเภทอื่น ๆ เช่น หนังสือสำรอง วารสาร ฯลฯ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title   Subject Correlation of Books Borrowed and
                              Books Used Within the University Libraries.
Name   Miss Chanya Pairojkul
Thesis Advisor   Asistant Professor Dr. Prapavadee Suebsonthi
Department   Library Science
Academic Year   1981.

ABSTRACT

The purpose of this study aimed at testing whether or not "the over-the-counter circulation statistics" were reliable indicator of total library use. This study, therefore, attempted to determine a relationship by correlating between the subjects of books borrowed and the subjects of books used within three university libraries. In order to test this assumption, it was hypothesized that there was a correlation between the subjects of books borrowed and books used within the library. Counts were made of books charged out at over-the-counter circulation and books left on tables, carrels and other surfaces within the libraries. The statistics of out-of-library and in-library use were arranged according to Library of Congress Classification. The data were collected during August 1981 in three university libraries, Kasetsart University Central Library, Silpakorn University Library and Thammasart University Library. Two variables were correlated using the Spearman's rank-difference correlation formula and ratios of out-of-library to in-library use of books were calculated. The results could be summarized as follow.

At Kasetsart University Central Library, the correlation coefficient of 0.885 for the Thai books and of 0.812 for the English books existed, whereas, the correlation coefficients of the Thai books and English books at Silpakorn University Library were 0.904 and 0.902 accordingly. At Thammasart University Library, the correlation coefficient was 0.932 for the Thai books and 0.749 for the English books. These high positive correlations meant that if out-of-library circulation within a subject of LC Classification was high, then, in-library use of books within the same subject was relatively high; on the contrary, if out-of-library circulation within a subject of LC Classification was low, then in-library use of books within the same subject tended to be low. The major result concluded from this study showed that a correlation existed between the subjects of books taken out and the subjects of books used within the library. Therefore, over-the-counter circulation count was considered a reliable indicator of total library use. In addition to this conclusion, the ratios of in-library and out-of-library use were calculated to demonstrate the relative in and out of library usage. The ratios were 0.6 : 1 for both the Thai and English books at Kasetsart University Central Library, 1.4 : 1 for the Thai books and 1.3 : 1 for the English books at Silpakorn University Library, 0.7 : 1 for the Thai books and 1 : 1 for the English books at Thammasart University Library.

On the basis of the high correlation revealed by this study, "over-the-counter circulation statistics" usually collected by the

librarian is reliable. It can be used as the guideline in library operations, for instances, in providing proper budget for building up and developing library collection, in setting up circulation and loan, etc. In the areas of heavy use, decisions can be made regarding to space expansion, and arrangement, lighting and more reshelving staff.

Since this research studied only the general book usage in the first academic semester, it is recommended that further studies should be undertaken in the second semester and extended to include other types of library materials, such as reserve and periodicals.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ข้าพเจ้าได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาวดี สิบสนธิ อาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการวิจัย ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ข้อบกพร่อง ทั้งในด้านเนื้อหาและขีดเกล็ดสำนวนภาษา ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง นอกจากนี้ ท่านอาจารย์ในภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ทุกท่าน ได้ให้ความเมตตาและสนับสนุนการวิจัยของ ข้าพเจ้าตลอดมา ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ฝ่ายจ่าย-รับ และบริการตอบคำถาม สำนักหอสมุด กลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร และสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ที่ช่วยให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อผลการวิจัย ครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณผู้พิมพ์ ผู้ตรวจทาน ที่ตั้งใจอย่างมากในการดำเนินการจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์ ให้แล้วเสร็จอย่างรวดเร็ว ขอขอบคุณที่ ๆ นิ่ง ๆ และเพื่อนทุกคนสำหรับกำลังใจ และช่วยเหลือ ให้งานวิจัยลุล่วงลงได้

และงานวิจัยนี้ บิดาและมารดา เป็นผู้ที่ได้ให้ทั้งกำลังใจ และกำลังใจที่ทรพย์อันสำคัญยิ่ง ซึ่งข้าพเจ้าขอกราบแทบเท้าท่านทั้งสองไว้ท้ายสุดนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จรรยา ไพโรจน์กุล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ณ
สารบัญตาราง	ท
สารบัญแผนภูมิ	ณ
บทที่	
๑. บทนำ	๑
ความเป็นมาของปัญหา	๑
ขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัย	๒
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	๔
๒. การศึกษาการใช้ทรัพยากรของห้องสมุดมหาวิทยาลัยและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง	๖
การศึกษาการใช้ทรัพยากรของห้องสมุด	๖
ความหมาย "การใช้ (Use) " หนังสือ	๖
วัตถุประสงค์การศึกษาการใช้ทรัพยากรของห้องสมุด	๑๒
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย	๑๔
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ	๑๘
๑. การรวบรวมสถิติการใช้ทรัพยากรของห้องสมุด	๑๘
๑.๑ สถิติการยืมหนังสือออก	๑๘
๑.๒ สถิติการใช้หนังสือภายในห้องสมุด	๒๓

๒. การวิเคราะห์การอ้างอิง	๒๖
๓. การศึกษาจากผู้ใช้ห้องสมุด	๒๘
๔. การตรวจสอบชั้นหนังสือ	๓๒
การศึกษาการใช้ทรัพยากรภายในห้องสมุด	๓๓
๓. วิธีดำเนินการวิจัย	๕๓
ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	๕๓
วิธีรวบรวมข้อมูล	๗๒
๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลหนังสือที่ใช้ภายในห้องสมุด	๗๒
๒. การเก็บรวบรวมข้อมูลหนังสือที่มีผู้ยืมออก	๗๔
๓. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	๗๔
๔. ตารางบันทึกข้อมูลการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมออก	๘๑
วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	๙๒
๔. การวิเคราะห์และผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๙๔
๕. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๔๔
ข้อจำกัดในการวิจัย	๑๔๕
การนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ	๑๔๖
แนวทางสำหรับการวิจัยในอนาคต	๑๔๙
บรรณานุกรม	๑๕๑
ภาคผนวก ก. แบบตารางการเก็บข้อมูลการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และการยืมออก และแบบตารางการเก็บข้อมูลการสังเกต พฤติกรรมการใช้หนังสือภายในห้องสมุด	๑๖๐

ข. จำนวนการใช้หนังสือภายในห้องสมุด จากการสังเกตพฤติกรรม
การใช้ ของสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร และสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ..... ๑๗๒

ค. การหาความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือที่ใช้ในห้องสมุดกับหนังสือ
ที่ยืมออกของสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๑๘๕

ง. การหาความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือที่ใช้ในห้องสมุดกับหนังสือ
ที่ยืมออกของห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร ๑๙๐

จ. การหาความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือที่ใช้ในห้องสมุดกับหนังสือ
ที่ยืมออกของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๑๙๒

ประวัติผู้เขียน ๑๙๔

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑. (สรุป) วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยืมออกและการใช้ภายในห้องสมุด	๕๓
๒. ระบบการจัดหมู่หนังสือและระดับการศึกษาของผู้ใช้ห้องสมุดของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร	๕๘
๓. จำนวนนักศึกษา คณาจารย์ ที่ห้องสมุดให้บริการ ระยะเปิดภาคการศึกษา คณะและภาควิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๕๙
๔. จำนวนทรัพยากร การบริการ การจัดแบ่งทรัพยากร และห้องสมุดสาขาของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง	๖๖
๕. ช่วงเวลาเก็บข้อมูลในห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๔	๗๖
๖. ช่วงเวลาที่ผู้ใช้ ยืมหนังสือสูงสุดของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๑ - พ.ศ. ๒๕๒๓	๗๗
๗. จำนวนการใช้หนังสือภายในห้องสมุด จากการสังเกตพฤติกรรมการใช้ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๔	๘๕
๘. การใช้หนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง ระหว่างวันที่ ๓ ถึงวันที่ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๔	๘๘
๙. หนังสือภาษาไทยที่ใช้ในห้องสมุดและที่ยืมออกของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง	๑๐๒
๑๐. หนังสือภาษาอังกฤษที่ใช้ในห้องสมุดและที่ยืมออกของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง	๑๑๖

ตารางที่	หน้า
๑๑. ทมวคทหมุ่ย้อยของหนังสือภาษาไทยที่มีผู้ใช้ภายในห้องสมุดและ ยืมออกมากที่สุด ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง	๑๒๗
๑๒. ทมวคทหมุ่ย้อยของหนังสือภาษาอังกฤษที่มีผู้ใช้ภายในห้องสมุด และยืมออกมากที่สุด ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง	๑๒๘
๑๓. ทมวคทใหญ่ของหนังสือภาษาไทยที่มีผู้ใช้ภายในห้องสมุด และ ยืมออกมากที่สุด ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง	๑๓๐
๑๔. ทมวคทใหญ่ของหนังสือภาษาอังกฤษที่มีผู้ใช้ภายในห้องสมุด และ ยืมออกมากที่สุด ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง	๑๓๑
๑๕. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการใช้หนังสือภายในห้องสมุด และยืมออก ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง	๑๓๔
๑๖. อัตราส่วนระหว่างประ เภทของหนังสือที่ใช้ในห้องสมุดกับประ เภท ของหนังสือที่ยืมออก ของหนังสือภาษาไทย	๑๓๖
๑๗. อัตราส่วนระหว่างประ เภทของหนังสือที่ใช้ในห้องสมุดกับประ เภท ของหนังสือที่ยืมออก ของหนังสือภาษาอังกฤษ	๑๓๘

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
๑. สถิติการยืมหนังสือออก ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง ปี พ.ศ. ๒๕๒๑	๗๘
๒. สถิติการยืมหนังสือออก ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง ปี พ.ศ. ๒๕๒๒	๗๙
๓. สถิติการยืมหนังสือออก ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง ปี พ.ศ. ๒๕๒๓	๘๐
๔. จำนวนหนังสือภาษาไทยทั้งหมดที่มีการใช้ภายในห้องสมุด และที่ยืมออก ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง	๘๘
๕. จำนวนหนังสือภาษาอังกฤษทั้งหมดที่มีการใช้ภายในห้องสมุด และที่ยืมออก ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ๓ แห่ง	๑๐๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย